

Muhasebe İle İlgili Uluslararası Kongre ve Konferanslarda Ortaya Çıkan Değişiklikler

Prof. Dr. Oktay GÜVEMLİ

12. Dünya Muhasebe Tarihçileri Kongresi Başkanı

Özet

2006 Yılında muhasebe ile ilgili üç dünya kongresi yapılmıştır. Bunlar, Fransa Nantes'da Temmuz ayında yapılan 11. Dünya Muhasebe Tarihçileri Kongresi ve Kasım ayında İstanbul'da yapılan 10. Dünya Eğitimcileri Kongresi ile 17. Dünya Muhasebeciler Kongresi'dir. Bu kongrelere katılım hem beklenenden az olmuş ve hem de gelişmiş batı ülkelerinden gelenlerin sayısı düşük seviyede kalmıştır. Buna karşılık gelişmekte olan ülkelerden katılımcıların sayısı artış göstermiştir. Dünyada genel refah dönemi yaşanıyor olması, iletişim, ulaşım olanaklarının artması, enerji gelirlerinin Orta Doğu, Asya ve kimi Afrika ülkelerinin gelirlerini artırması ve benzeri nedenlerden kaynaklanan bu durumun dünyada kongre kültüründe yeni dengeler oluşturma olanakları üzerinde durmak gereği vardır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebeciler Kongresi, Muhasebe Eğitimcileri Kongresi, Muhasebe Tarihçileri Kongreleri.

Abstract (The interest of Western Countries in the International Congresses Dwindles)

There were three world congress related to accounting in the World in 2006. These are the 11th World Congress of Accounting Historians that was held in July in Nantes, France; the 10th World Congress of Accounting Educators and the 17th World Congress of Accountants that were held in November in Istanbul. Not only the participation to these congresses was lesser than expected, but also the amount of the participants from developed Western Countries was low. However, the number of the participants from developing countries increased in contrary. The opportunities of this situation, which may be seen as a consequence of the general welfare throughout the World, the development of the communication and transportation and an increase of the incomes of Middle East, Asia, some African Countries thanks to the energy incomes and similar developments, to create new balances in the congress culture in the world should be stressed on.

Key Words: Congress of Accountants, Congress of Accounting Educators, Congresses of Accounting Historians

Giriş

Bu satırların yazarı, 12. Dünya Muhasebe Tarihçileri kongresi dolayısı ile 2004 yılından bu yana dünyanın çeşitli yerlerinde dört dünya kongresi, iki Avrupa kongresi, sayısı onbeşe yaklaşan uluslararası konferansa, çoğuna bildiri vererek ya da görevli olarak katılmıştır. Bunlardan birisi Türkiye'de henüz başlatılmamış olan, ABD'de 2005 yılında yapılan 52.

Uluslararası *Business History* konferansıdır. ABD 'de iken, yeni tanıştığımız bu konferansın içeriğinin ne olduğunu, neler tartışıldığını anlamak, görmek için gittik. Üç buçuk yıllık bu dönemin sadece muhasebede değil başka bilim kollarında da önemli değişiklikleri gündeme getirdiğini tahmin etmek güç değildir. Bu değişiklikleri iki noktada toplamak olanağı vardır. Bunlardan ilki, giderek yaşanan batının

kalkınmış, zengin ülkeleri bu aktivitelere giderek daha az ilgi gösteriyor ve kalkınmakta olan ülkelerin ilgisi ise giderek artıyor olmasıdır. Afrika, Asya, Orta Doğu, Balkan ülkeleri, Sovyetler Birliği'nin dağılması sonucu ortaya çıkan ülkelerin giderek daha fazla ilgi gösterir duruma geldikleri görülmektedir.

İkinci değişim ise, organizasyon biçimlerinde kendini göstermektedir. Artık ulusal aktivite yapılmıyor. Bir ülkenin kendi içine dönük aktivite yapması geride kalmış görünüyor. Sempozyum, panel gibi sözcükler, kongre ve konferansların içinde yer alan küçük aktiviteler için kullanılır duruma gelmiş bulunuyor. Bütün bunları muhasebe ile ilgili aktivitelerde görmek mümkün. Ama öteki bilim dallarında da durum fazla farklı olmasa gerek.

Avrupa ülkeleri Avrupa Birliği nedeniyle olsa gerek, aktivitelerini Avrupa seviyesinde organize ediyorlar. European Accounting Association, en önemli aktivite merkezi konumunda görünüyor. Her yıl kongre yapıyor. Dünyanın çeşitli yerlerinde bölgesel aktivitelerin başladığı dikkati çekiyor. Örneğin Avustralya, Yeni Zelanda bölgesel muhasebe konferansının sayısını onun üzerine çıkarmış bulunuyor. Aynı şekilde, ABD'nin son zamanlarda Güney Amerika ülkelerine soğuk bakması dolayısı ile biraz aksamış olsa da, Amerika kıtasındaki, yıllık konferanslar devam etme eğilimi gösteriyor. MUFAD olarak bu senenin Mart ayında Edirne'de Uluslararası Balkan Ülkeleri Muhasebe ve Denetim Konferansı'nı biz başlattık.

Bu incelemede sözü edilen değişimlerin ilki üzerinde biraz daha geniş biçimde durmak uygun olacaktır.

2. 17. Dünya Muhasebeciler Kongresinin Katılımcılar Açısından Görünümü

Önceki kongrelerde beş altı bin dolayında katılımcı olurdu. 1967 Yılında Fransa'da bu satırların yazarının katıldığı ilk dünya kongresi olan ve konusu *Muhasebede Yeni Ufuklar* adını taşıyan 9. Dünya Muhasebeciler Kongresi'ne üç bin katılımcının geldiğinin ilan edildiği bilin-

mektedir. Daha sonra, 1987 Tokyo, 1997 Paris, 2002 Hong Kong kongrelerine katılmış bir kişi olarak bu satırların yazarı, beş - altı bin katılımcının bulunduğu şahit olmuştur.. İstanbul kongresine de aynı sayılarda katılımın olmaması için bir neden yoktu. Organizasyonu yapan mesleğin en büyük örgütü TÜRMOB idi. Organizasyonda Türkiye'nin en tanınmış ve başarılı organizasyon firmalarından birisi görev almıştı. Bunlara bir de İstanbul faktörü eklendiği zaman katılımı yüksek, başarılı bir kongre yapılmaması için bir neden kalmıyordu. Bir de IFAC gibi mesleğin dünyada en büyük organizasyonun işi içinde olduğu düşünülürse, yüksek bir katılımın beklenmesi doğal görünüyordu. Oysa yurt dışından katılanlar sayısı üç bin dolayında gerçekleşti. Türk katılımcılarla birlikte bu sayı beş bine kadar yükseliyordu. Anadolu'nun, Trakya'nın dinamik meslek odaları, TÜRMOB'un başarılı organizasyonu sonucu yine de katılım sayısının beş bine ulaşmasını temin etmişlerdi. Uluslararası bilimsel toplantılarda tartışmaların kalitesinin yüksekliği kadar, tartışmalara katılanların da fazlalığı önem taşımaktadır. Bu husus her zaman böyle olmuştur. Çünkü uluslararası demek, mümkün olduğunca değişik ülkelerden gelen çok sayıda kişinin görüşlerine yer vermek, onların karşılıklı fikir alışverişini sağlamak demektir. Bu tartışmalardan çıkan sonuçların, ülkelerin birbirlerini tanımalarını kolaylaştıracağı ve bilimsel gelişmeleri hızlandıracağı varsayılır. Bir de küreselleşme denilen olgu vardır. Bu olgunun dünya üzerinde uygulanması, maalesef sosyal bilimlerde gelişmiş ülkelerin çıkarlarını korumak yönünde oluyor. Bu konu üzerinde daha sonra durulacaktır.

Biz yine gelelim İstanbul Kongresi'ne. Kongrenin resmi rakamları 112 ülkeden gelenlerin olduğunu gösteriyordu. Bu kongreye katılan ülkelerin tümü ele alındığında, kuşkusuz bunların onbeşi ancak en gelişmiş ülke idi. Kalanların daha az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülke olduğu göz önünde tutulursa, dünyanın yaklaşık yüz gelişmekte olan ülkesinin temsilcileri İstanbul'a gelmişlerdi. Bu fevkalade büyük bir olaydı. Yani dünyada İstanbul kongresine temsilci

göndermeyen hemen hemen önemli sayılabilecek hiçbir ülke kalmamıştı. Bu satırların yazarı yüzün üzerinde ülkeden katılımın olduğu bir başka kongre hatırlamıyordu. İstanbul dünyanın merkezi konumuna gelmişti. Ne var ki bu ülkelerin çoğunun hem nüfusları fazla değildi, hem de uzaklık, gelir seviyesinin düşüklüğü gibi nedenlerle çoğu ülke ancak birkaç katılımcı ile kongrede temsil ediliyordu.

İşte 17. Kongreye katılımın düşük olmasının nedeni kongreye genel ilgisizlik değil,

gelişmiş ülkelerin kongrelere katılımındaki genel azalma olduğu anlaşılıyordu. Uluslararası aktivitelere gelişmiş ülkelerin giderek az ilgi göstermeleri ve gelişmekte olan ülkelerin giderek daha fazla ilgi göstermeleri İstanbul Kongresi'nin kuşkusuz en ilginç yanı idi. Bu değişimin nedenleri neler olabilirdi:

Öncelikle 17. Kongreye katılan ülkelere ilk yirmibeşinin incelenmesi önem taşımaktadır.

17. Dünya Muhasebeciler Kongresi'ne katılan, Türkiye dışında ilk yirmi beş ülke ve bu ülkelerden katılanlar sayısı aşağıdaki gibidir.

Sıra	Ülke	Katılan Sayısı	Sıra	Ülke	Katılan Sayısı
1	Nijerya	540	13	Tanzanya	39
2	İngiltere	181	14	Kamerun	39
3	Japonya	166	15	Arjantin	38
4	Kanada	149	16	Iran	38
5	Fransa	135	17	Almanya	35
6	Malezya	121	18	Ukrayna	31
7	ABD	95	19	G. Afrika	31
8	Rusya	83	20	Gürcistan	31
9	Moğolistan	69	21	Pakistan	30
10	Uganda	55	22	Polonya	28
11	Hollanda	49	23	İtalya	25
12	Avusturya	46	24	Azerbaycan	22
			25	Romanya	21
				Toplam	2.097

Kongreye katılan bu ülkelerin sekizi gelişmiş batı ülkesi olup, bunlara Japonya da eklenirse sözü edilen dokuz ülkeden gelenlerin sayısı 881'dir. Bu sayının toplama oranı %42'dir. Bu ülkeler önceki kongrelerde büyük çoğunluğu oluştururlardı. Dünyada kimi değişikliklerin başladığı anlaşılıyor.

Gelişmiş batı ülkelerinin, Kongre'ye daha az sayıda katılımcı ile gelmelerinin nedenleri arasında şu iki nedenin olduğu anlaşılmaktadır:

- Gelişmiş batı ülkeleri, muhasebe ile ilgili aktivitelerini uluslararası sermayenin çıkarları doğrultusunda kullanmaktadırlar. Bu uzun bir öyküdür. Kısaca anlatmak gerekirse, uluslararası sermaye, dünyaya yayıldıkça mali tablolarının aynı esaslara göre, yani aynı standartlarla düzenlenmesini istemektedir. Bunun nedeni, dünyanın çeşitli yerlerindeki kuruluşlarının mali tablolarını bir araya getirmenin kolaylaştı-

rılmasıdır. Bunun için de muhasebenin uluslararası aktivitelerinden yararlanmak isterler. Bunu ilk kez açıkça, 1962 yılında ABD'de yapılan 8. Dünya Muhasebeciler Kongresi'nde, Kongre Başkanı Arthur B. Foye, *muhasebe uygulama ve politikalarında dünya ölçüsünde tekdüzen eksikliği*ni belirterek ortaya koyuyordu. Foye'nin bu görüşünü açıkça ortaya koymasına, aynı yıllarda Varşova Paktı ülkelerinin sosyalist ülkelerde muhasebe entegrasyonu için yoğun bir çaba göstermeye başlamış olması idi. Yoksa her zaman gelişmiş batı ülkelerinin stratejilerini, sebeplerle değil bahanelerle ortaya koydukları ve savdukları bilinmektedir. Son dünya muhasebeciler kongrelerinin uluslararası muhasebe standartları ya da muhasebe uygulamalarının globalleşmesi konusunda yoğunlaştığı görülmektedir. Bunlardan birkaçını örnek vermek olanağı vardır. İşte 1970'li

yıllardan itibaren dünya kongrelerinin konuları:

1972 Yılı Sydney Kongresinin konusu : *Dünya çapında muhasebe prensiplerine doğru*. Bu, açık bir globalleşme arzusunun göstergesidir.

1977 Yılı Münih Kongresinin konusu: *Tek dünyada muhasebecilik ve denetim*.

Bu kongre adı da açık olarak globalizasyon arzusunun ortaya koymaktadır.

1982 Yılı Meksika Kongresi, bu kongrenin özelliği dünya kongresinin ilk kez kalkınmakta olan bir ülkede yapılmakta olmasıdır. Kongre başkanı C. Salles Manuel açılış konuşmasına *Bugün yaşamakta olduğumuz ekonomik sıkıntılar kaynaklarımızın sömürülmesi ve dağıtılmasıdır* diye başlayınca bu kongrenin globalizasyon çağrısı yerine bilimsel yanının ortaya çıkacağı anlaşılmıştı.

1987 Yılı Tokya kongresinin konusu: *Bilgisayar ortamında muhasebecinin rolü*. Japonlar, bu kongrede uluslararası sermayenin çıkarları yerine sermayenin mamullerinin tanıtımını kongrenin ana teması haline dönüştürmüştü. Bilgisayarın muhasebede kullanımının globalleşmesi onlara daha ilginç ve daha uygun geliyordu.

1992 Yılı Washington D.C. kongresinin konusu: ABD'liler 1992 yılı Ocak ayında Journal of Accountancy'de yayınlanan makalede *Kongrede yapılacak toplantılar, dünyadaki sermaye hareketleri ve pazar trendlerinin uluslararası ihtiyaçlarını karşılamak üzere finansal tabloların hazırlandıkları sınırların ötesinde kullanılmalarını kapsayacaktır* biçiminde açıklamada bulunarak kongrenin yine globalizasyon amacına dönük olacağını açıklamış oluyordular.

1997 Yılı Paris kongresinin konusu: *Kamu yararına hizmette muhasebe ve toplum* olarak belirlenmişti. 21. Yüzyılda mesleğin şekillendirilmesi gibi iddialı bir seslenişle yapılan bir kongre idi. Globalizasyon çağrıları ve istekleri ikinci sıraya alınmıştı.

2002 Yılı Hong Kong kongresinin konusu: *Ekonomi ve muhasebeciye dayalı bilgi* olarak belirlenmişti. Kongrede 21. Yüzyılda muhasebecinin yeni kimliğinin

belirlenmesinin vurgulandığı dikkati çekiyordu.

2006 Yılı İstanbul kongresinin konusu: *Dünya genelinde ekonomik büyüme ve istikrarın sağlanmasında muhasebe mesleği* olarak belirlenmiştir.

İstanbul kongresinde denetim ağırlıklı tartışma ve değerlendirmeler yapıldığını belirtmek uygun olacaktır.

Bu açıklamalar özellikle ABD'de yapılan kongrelerde açık olarak amacın muhasebe uygulamalarında globalleşmenin sağlanması olduğunun belirtildiği, ama ABD'den uzaklaştıkça açık olarak değil ama yapılan vurgulamalarla amacın ortaya konulmaya çalışıldığı görülmektedir. Bu durumun, yani her kongrede aynı amacın tekrarlanıp durmasının batı ülkelerinden gelenler tarafından da sıkıcı bulunmaya başladığı, bir yenilik görülemediği ve bu nedenle giderek batı ülkelerinin bu kongrelere daha az ilgi gösterdikleri ileri sürülebilmektedir.

- Bir başka neden, giderek yaşanan batı ülkelerinden bu kongrelere birkaç kez katılanların daha sonra gelmek istememeleridir. Genç nüfusun oransal payı azalmaktadır. Dolayısı ile genç katılımcıların sayısı da azalmaktadır. İletişim olanaklarının artması kongrelerin uzaktan izlenmelerini ve değerlendirilmelerini mümkün kılmaktadır. Bunların yanında, kongrelerin turistik amaçlı gezi olması ve dolayısı ile gidilen büyük yerleşim yerlerinde yapılan kongrelere ilginin turistik yanının giderek etkisiz duruma gelmesi de vardır.

Öte yandan gelişmekte olan ülkelerin giderek daha fazla bu kongrelere ilgi göstermelerinin nedenleri üzerinde de durmak gerekmektedir. İstanbul Kongresi halinde katılan ülke sayısı açısından, yukarıda belirtildiği üzere, 112 ülke ile muhasebe kongreleri içinde ilk sırada yer almaktadır.

Bu ülkelerin temsilcilerinin kongreye ilgi gösterme nedenleri üzerinde de aşağıda durulmuştur.

- Dünyanın bir refah dönemi yaşadığı, enerji bölgeleri ağırlıklı bölgesel çatışmalar dışında genel bir çatışma tehlikesinin görülmediği bilinmektedir. Bu durum,

kalkınmakta olan ülkelerin hem gelirlerini artırmış ve hem de dünyada olup biteni izlemek isteklerini fazlaştırmıştır.

- İletişim ve ulaşım olanaklarının artması, dünyadaki etkinliklerin duyurulmasını ve insanların bu etkinlikleri giderek yerlerinde görmek arzularını fazlaştırmıştır. Gelişen hava yolu olanakları dünyanın herhangi bir köşesine daha çabuk ve kolay gidilmesini sağlar duruma gelmiştir. İnternet ağının giderek haberleşmede kolaylık sağlaması, kongre ve konferansların izlenmesini, bildiri gönderilmesini, bildirimlerin değerlendirilmesini ve haberleşmeyi kolaylaştırmıştır. Televizyon dünyanın her yerindeki olayların günlük olarak izlenmesini mümkün kılar hale getirmiştir. Televizyon dünyanın her hangi bir yerindeki aktivitenin turistik amaçla birleştirilmesini kolaylaştırmıştır. Bu durum, turistik amacın bilimsel ve kültürel aktivite ile birleştirilmesine olanak vermektedir.

- Sovyetlerin dağılmasından sonra ortaya çıkan devletlerin dünyaya açılmak için büyük bir istek içinde olduğu görülmektedir. Rusya kendisi de bu isteği gösteren ülkeler arasında yer almaktadır. 1997 Kongresinde iki yüz kişilik Rus ekibini gören bu satırların yazarı onlara niçin geldiklerini sorduğu zaman, Rus delegasyonundakilerin *Biz de kapitalizmi daha yakından görmek ve tanımak istiyoruz* dediklerini hatırlamaktadır. 1997 Yılında Rusların yaptıklarını, 2006 yılında Sovyetlerin dağılmasından sonra birer bağımsız devlet olarak ortaya çıkan Moğolistan, Kazakistan, Ukrayna gibi devletler yapmaya başlamışlar ve dünyada ne olup bittiğini yerinde görüp değerlendirmek istemişlerdir.

- Büyük ülkelerin bölünmesi ile artan ülke sayısı, bu küçük ülkelerin ve eskiden beri var olan ülkelerin kendilerini bu kongrelerde göstermek için yoğun bir istek içinde oldukları görülmektedir. 112 Ülkenin İstanbul Kongresi'ne ilgi göstermesini başka türlü açıklamak olanağı yoktur.

- Bir de Nijerya gibi petrol ve doğal gaz zengini olmaya başlayan yeni zengin ülkelerin bu aktivitelere büyük gruplar halinde katılmaları var ki, kongreler tarihinde her zaman yer alacak önem taşımaktadır.

İstanbul Kongresi'ne Nijerya'nın beş yüzü aşkın bir katılımcı ile gelmesi herhalde uzun süre kırılmayacak bir rekordur. 2002 Kongresi'ne Çinlilerin katılımı 500 dolayında idi. Türkler kendi kongrelerine 2000 kişi ile rekor düzeyde katıldılar. Ama en önemlisi, yabancı bir ülkedeki kongreye bir ülkenin böyle önemli bir sayı ile katılımının gerçekleşmesidir.

- Bir de işin bilimsel tarafı var. Dünyada işletmecilik eğitimi giderek artmakta ve muhasebe mesleği önemli gelişmeler göstermektedir. Kuşkusuz bu durumda meslekte ne olup bittiğinin izlenmesi ve bunun bilimsel tarafının öne çıkarılması önem taşır hale gelmektedir. Dünya ölçüsünde üniversite sayısındaki artış, öğretim üyelerinin sayısındaki artış, bilimsel çalışmalarındaki ve araştırmalardaki artış uygulayıcıları yanında öğretim üyelerini de bu aktivitelerde katılımcı duruma getirmeye ve bildiri vererek kariyerlerine katkıda bulunmaya yöneltmektedir. Dünyanın bir köşesindeki aktiviteye gidip oradaki meslektaşları ile görüşmek ve fikir alışverişinde bulunmak her zaman çekici olmuştur. Dünya muhasebeciler kongreleri, yanına dünya muhasebe eğitimcileri kongrelerini alarak bu ihtiyacı kendi açılarından değerlendirmişlerdir. Bilindiği gibi uzun süredir dünya muhasebeciler kongreleri dünya muhasebe eğitimcileri kongresi ile birlikte ve birbirlerini izleyecek biçimde yapılmaktadırlar.

- Kongrelerde uluslararası aktivitelerin yararları sık sık dile getirilir. Kongrelerden beklentileri sıralayan çok kongre başkanı olmuştur. Ama ilginç bir başkan olan 1962 Kongresi başkanı Foye'nin sıralaması bunlardan en başarılı olanlarından birisidir. İşte Foye'nin söyledikleri:

- *Kongreler bilgi ve fikirlerin değişimine olanak sağladıklarından profesyonel iletişimin önemli bir aracıdır.*
- *Kongreler, dünyanın pek çok yerinde mevcut muhasebe, denetleme, raporlama, uygulama ve politikalarının öğrenilmesine ve her birinin oransal olarak değer verdiği konuların karşılaştırılmasına ve muhasebe konula-*

rındaki tartışmaların teşvikine fırsat verir.

- *Mesleki organizasyonların yapısı ve muhasebe eğitimi ile ilgili konular üzerinde çalışabilmemizi sağlar.*
- *Sosyal ve kültürel aktivitelerle yeni arkadaşlıkların oluşmasına katkıda bulunur.*

Foye, daha önce belirtildiği gibi bu kongrelerin muhasebede tekdüzenliğin dünya ölçüsünde oluşmasını sağlayacak bir aktivite olduğunu da belirten bir başkandır. Ama kongrelerin genel yararlarını da başarı ile sıralamıştır.

- Burada belirtilmesi gereken bir başka husus, 21. yüzyılın başlarında ABD’de ortaya çıkan Enron olayının, muhasebenin ve muhasebe denetiminin birçok açıdan ele alınmasını gerekli kılması ve muhasebe bilim dünyasını ve muhasebe uygulama dünyasını yeni arayışlara itmiş olmasıdır. Çeşitli platformlarda yapıldığı görülen bu arayışların bir platformu da dünya muhasebeciler kongreleri olmuştur. Örneğin bu olayın ortaya çıkmasının hemen ardından yapılan Hong Kong kongresinde tartışmaların ağırlığını Enron olayı oluşturmuştur. İstanbul’da da, Enron olayı sonrasında alınan önlemler arasında dünyada önemli bir yeri olan Sarbanes – Oxley Act’in tartışıldığı görülmüştür.

Uluslararası aktivitelere gelişmekte olan ülkelerin giderek daha fazla katılmalarına neden olan etkenlerden bazıları yukarıda sıralanmıştır. Bu etkenlerin sayısını artırmak olanağı vardır. Bundan sonraki kongrelerde eğitim düzeyinin, gelir düzeyinin artmasına ve yaygınlaşmasına paralel olarak bu ülkelerin giderek daha fazla katılmaları söz konusu olacak ve bu ülkeler uluslararası kongre ve konferansların düzenlenmesinde daha aktif duruma geleceklerdir. Nitekim 2006 İstanbul Kongresi’nden sonra yapılacak kongrenin bir başka Müslüman ülke olan Malezya’da yapılması söz konusudur. Ancak bu ülkelerin daha fazla etkin duruma gelmelerine batı ülkelerince izin verilecek midir? Biraz da bunun üzerinde durmak yararlı olacaktır.

3. İstanbul Kongresinden Sonraki Beklentiler

Batı ülkelerinin muhasebe ile ilgili uluslararası aktivitelerin yönlendirilmesini geliştirmekte olan ülkelere bırakmaları beklenebilir mi? Kapitalist sistemin en önemli araçlarından biri olan çift yanlı kayıt sisteminin 20. yüzyılda küreselleşmesini tamamladığı bilinmektedir. 20. Yüzyılın ikinci yarısında, İkinci Dünya Harbi’nden sonra, kapitalist düzenden ve özellikle gelişmiş ülkelere kaynaklanan ve kapitalist sistemin iki önemli fonksiyonel aracı olan menkul kıymetler borsaları ve bankacılıkla desteklenen uluslararası sermayenin küreselleşmesi başlamış ve yüzyılın sonuna doğru sosyalist düzenin çöküşünden sonra küreselleşmenin hızı artmıştır. Bu durum 20. yüzyılın son çeyreğinde uluslararası muhasebe standartlarını ve bu standartların küreselleşmesini gündeme getirmiştir. Sözü edilen yüz yılın ikinci yarısında gelişmiş ülkeler bu küreselleşme gerekmesinin karşılama için dünyada muhasebe ile ilgili aktiviteleri araç olarak kullanmaya başlamışlardır. Bu kongrelerin düzenlenmeleri gelişmekte olan ülkelere bırakılırsa, bu ülkelerin işin bilimsel tarafını ve yukarıda özetlenen Foye’nin kongrelerden beklentilerini öne çıkaracakları kuşkusuzdur. Onlar için uluslararası muhasebe standartlarının küreselleşmesi, başka bir deyişle onlar için kendi ülkelerinde de düzenlenen mali tablonun dünyanın zengin bir ülkesinde düzenlenen mali tablo ile benzer nitelikleri taşıması ikinci sırada gelir. Bu ülkeler için bunun önemi, onların da uluslararası sermayenin bir parçası olmaya başlamaları halinde söz konusudur.

Gelişmekte olan ülkelerin uluslararası sermaye ile tanışmalarının ve ekonomilerinde onun yararını görmelerinin uluslararası muhasebe standartlarına sıcak bakmalarını sağlayacağı kuşkusuzdur. Ama bu yavaş gelişecek bir olgudur. Ve kapitalizmin acımasızlığı, bu ortaklığın mümkün olduğunca geç oluşmasını ister. Bu eğilimi doğal karşılamak ve gelişmiş ülkelerin bu davranışını yadırgamamak gerekir. Kaldı ki, dünyanın kapitalizme dayalı küreselleşme sürecinin karşısına bir

başka iktisadi akımın çıkmasının beklenmediği bir zaman dilimi yaşıyor. Kapitalizmin kurallarının küreselleşmesinin kabulü ölçüsünde, muhasebeden beklentilerinin de bu kuralların gereklerine uygun bir gelişme içinde olması doğaldır. Gelişmekte olan ülkelere düşen mümkün olduğunca uluslararası sermayeden az zarar görecekle önlemleri alarak, ondan yararlanmaya bakmaları olacaktır.

Bu açıklamalar, gelişmekte olan ülkelerin, muhasebenin uluslararası sermayenin çıkarlarına uygun olarak kullanılmasına devam edilmesi karşısında bu toplantılardan çekilmek değil, bu toplantılara daha fazla katılarak işin inceliklerini öğrenmeye çalışmaktır.

Oyunun bir parçası olmanın bir başka yolu yoktur.

Gelişmiş ülkelere gelince, onlar kendi ülkelerinin güçlerini daha da artırmak, uluslararası sermayede istedikleri güvence ve bilgi ihtiyaçlarını artırarak pekiştirmek yolunda ısrarlı olacaklardır. Bunun için de uluslararası muhasebe aktivitelerini bir araç olarak kullanmaya devam etmek isteyeceklerdir. Dolayısı ile bu aktiviteleri yönlendirmek istemelerini doğal karşılamak gerekmektedir. Bu aktiviteleri dünyaya yayan ve kabul ettiren bu ülkelerdir. Bu nedenle bu aktivitelerin boyutlarında farklılıklar yaratarak, yeni koşullar karşısında yeni önlemler almaya çalışacaklardır. Ama yönlendirme isteklerinde bir gerileme olmayacaktır.

Bu yönde ilk tepkiyi muhasebe tarihçileri kongre ve konferanslarını yürüten batı ülkelerinin temsilcileri göstermişler ve muhasebe tarihçileri aktiviteleri ile ilgili bir dizi önlem almışlardır.

17. Kongre'nin sonuçlarının şimdilik görülen en önemli etkisi, Muhasebe Tarihçileri Kongreleri'nin yeniden dört yıla çıkarılması olmuştur. 2000 Yılında, muhasebeciler kongrelerinin beş yıldan dört yıla indirilmesine paralel olarak, Muhasebe Tarihçileri Kongreleri dört yıldan iki yıla indirilmişti. Ve 2000 yılında Madrid'de yapılan 8. Kongre'den sonraki 9. Kongre Avustralya, Melburn'da yapılmış, 10. Kongre 2004 yılında ABD'de St. Louis'de yapılmış, 11. Kongre de Fransa Nantes'da

yapılmıştı. Bilindiği gibi 12. Kongre İstanbul'da yapılacaktır. Ne var ki İstanbul kongresinden sonraki 13. kongre İngiltere'de 2010 yılında yapılacakken bu kongre 2012'ye alınmıştır. 2014 Kongresi'nin nerede yapılacağı henüz belli değildir. Ama Muhasebe Tarihi Araştırma Konferansları'nın iki bir yılda yapılmasına devam edileceği anlaşılmaktadır. 2007 Yılında Kanada'da yapılmış olan 5. Konferansın devamı olarak, 6. Konferansın 2010 yılında Yeni Zelanda'da yapılması kararlaştırılmıştır. Bu arada dünyadaki gelişmelere uymak ve sürekli aktivite isteklerini karşılamak için 2009 yılında İtalya'da birincisi yapılarak başlatılmak istenilen gençlere dönük muhasebe tarihi araştırmalarını teşvik edecek uluslararası bir konferansın daha organize edilmeye başlanmasının düşünüldüğü anlaşılmaktadır. Böylece muhasebe tarihi ile ilgili uluslararası aktivitelerin her yıl yapılarak dünyaya yaygınlaştırılması planlanmış bulunmaktadır. Ama dikkat edilirse, yeniden gözden geçirilmek zorunda kalınan muhasebe tarihi ile ilgili aktivitelerde batı ülkeleri kendi içlerine kapanmak ve kendi açılarından yeniden organizasyon başlatmak eğiliminde olmuşlardır.

Öteki muhasebe konularında uluslararası aktivitelerin yeniden oluşturulması doğrultusunda henüz belirli girişimler görülmemektedir.

4. Sonuç

2006 Yılı Kasım ayında İstanbul'da yapılan 17. Dünya Muhasebeciler Kongresi, bir çok açıdan üzerinde durulması gereken özelliklere sahiptir. Bunlardan birisi ve belki en önemlisi katılan ülkelerde ve katılımcıların yapısında, önekilere göre, ortaya çıkan farklılıklardır. Gelişmiş ülkelere giderek daha az katılımcının geldiği, gelişmekte olan ülkelere gelen katılımcıların önemli ölçüde artış gösterdiği ve bu ülkeler temsilcilerinin kongreye ağırlıklarını koydukları görülmüştür. Bu eğilimin bir çok nedeni olduğu bilinmektedir. Yine bilindiği gibi gelişmiş batı ülkeleri, uluslararası muhasebe etkinliklerini uluslararası sermayenin çıkarları doğrultusunda kullanmak eğilimindedirler. Nitekim 20.

yüzyılın ikinci yarısında başlayan uluslararası muhasebe standartlarının globalleşmesi çabalarında muhasebe ile ilgili uluslararası aktivitelerden yararlandığı görülmektedir. İstanbul kongresi ile ortaya çıkmaya başlayan değişim, bu kongrelerin yönlendirilmesinde gelişmekte olan ülkelerin söz sahibi olmaları ihtimalini artırmıştır.

Bu durumda kalkınmış batı ülkelerinin yeni önlemler alarak, kongreleri ve konferansları kendi çıkarlarına uygun doğrultuda geliştirmeye devam etmek istemeleri beklenmektedir. Bu doğrultuda ilk girişimin muhasebe tarihi aktivitelerini yürüten batı ülkeleri temsilcilerinden geldiği görülmektedir.

Yararlanılan kaynaklar

Güvemli O., Gücenme, Ü., Toraman, C., Sipahi B., Arsoy, A.P.: Muhasebe ile İlgili Dünya Kongreleri ve Türkiye muhasebe kongre ve sempozyumları, İngilizce ve Türkçe, 2006, İstanbul.

Güvemli O., The First Period of the Double Entry Accounting System in Socialist Order, Academy of

Accounting Historians 2005 Research Conference, 6-8 October 2005, Columbus, Ohio, USA.

11th World Congress of Accounting Historians, Abstracts, July 19-22, 2006, Nantes.

10th World Congress of Accounting Educators, 9-11 November 2006, İstanbul.

17th World Congress of Accountants, 13-16 November 2006, İstanbul. – Accountants: Generating Economic Growth and Stability Worldwide.

Gerhard, G. Mueller: Some thought about the international congresses of accounting, Accounting Review, October, 1961.

Preliminary program for eighth international congress, The Journal of Accountancy, January, 1962.

Les Nouveaux Horizons des Comptabilité, Les Anouncements, 1967 Paris.

10th International Congress of Accountants , Tome 1 and 2, Sydney, 1972.

Vangermeersch: International Congresses of Accountants, Paper for the 10th World Congress of Accounting Historians, 2004, USA.

XII. International Congress of Accountants, Official program, 1982, Mexico.

World Congress: Financial Times World Accounting Report, October, 1987.

Gene R. Barrett: Preparing for October's XIV. World Congress of Accountants, Joournal of Accountancy, January 1992.

XVth World Congress of Accountants – Program and Registration Form, Paris, 1997.

MUFAD Dergisi, Ocak 2007, Sayı: 33.

12. DÜNYA MUHASEBE TARİHÇİLERİ KONGRESİ'NE BİLDİRİ ÖZETLERİNİ GÖNDERME SÜRESİ UZATILDI

Web sitemizde ve bildiri duyurularında açıkladığımız bildiri özetlerini son gönderme tarihi, yaz tatilinin araya girmesi nedeni ile 30 Kasım 2007 tarihine kadar uzatılmıştır. Bildiri konuları web sitemizde yazılı olmakla beraber, değerli okuyucularımız bizden telefonla gerekli bilgileri alabilirler. Duyurulur...

Web sitemiz : www.12wcah2008ist.com

Kongre Düzenleme Kurulu